

КАФЕДРА ОБЛАДНАННЯ ЯК СКЛАДОВА ЧАСТИНА ЖИТТЯ МИХАЙЛА ІВАНОВИЧА БЕЛЯЄВА

Михайло Іванович Беляєв був дуже відомою для свого часу людиною.

Широкій науковій громадськості на теренах колишнього СРСР він був відомий як видатний учений, доктор технічних наук, професор, засновник і керівник знаної наукової школи, що налічувала 5 докторів наук і більш ніж 40 кандидатів наук, член експертної ради Вищої атестаційної комісії при Раді Міністрів СРСР, член-кореспондент ВАСГНІЛ, що вперше в історії представляв у академії галузь громадського харчування.

У місті Харкові його знали як одного з керівників, а з часом – ректора ХІГХ, співголову Харківського обласного комітету захисту миру, видатного науковця, організатора й ентузіаста розвитку галузі громадського харчування Харківського регіону.

Для викладачів, співробітників і студентів Харківського інституту громадського харчування Михайло Іванович – багаторічний проректор з наукової роботи, другий ректор інституту, провідний викладач, лектор декількох авторських курсів, автор чисельних підручників, навчальних посібників, монографій, авторських свідоцтв на винаходи, нормативних документів тощо.

Залишалося тільки дивуватися, як у нього на все це вистачало часу, як він устигав поратися з усіма своїми справами.

Але була у Михайла Івановича ще одна посада, якою він дуже дорожив – завідувач кафедри обладнання підприємств харчування. Кафедри, яку він заснував і якою беззмінно керував протягом 22 років. Працюючи проректором з наукової роботи, ректором інституту, Михайло Іванович залишався завідувачем кафедри. І колектив кафедри за його життя навіть не уявляв собі іншого завідувача.

На всіх етапах існування кафедри М.І. Беляєв приділяв велику увагу її функціонуванню та розвитку. Розпочав свою роботу тридцятирічний завідувач із формування якісного складу кафедри. Для цього він запрошував на роботу фахівців з виробництва, викладачів інших вишів Харкова. Але основне поповнення складу кафедри відбулося за рахунок випускників інженерних спеціальностей ХІГХ. І якщо на момент заснування кафедра складалася із завідувача й чотирьох викладачів, то через шість років її склад налічував вже 23 особи.

Перед кожним новим співробітником кафедри завідувач ставив завдання – займатися наукою й захистити дисертацію. І не дивлячись

на те, що власної науково-дослідницької лабораторії кафедра не мала, заряджені творчим ентузіазмом завідувача, здобувачі й аспіранти кафедри створювали дослідні установки, випробувальні стенди, проводили дослідження на базі виробничого обладнання підприємств громадського харчування. Дослідження тривали цілими днями, а інколи і вночі. І результати не змусили себе чекати. Уже через чотири роки на кафедрі відбувся перший захист кандидатської дисертації під керівництвом тоді ще доцента М.І. Беляєва. І надалі майже щороку захисти кандидатських, а згодом і докторських дисертацій стали на кафедрі доброю традицією.

Коли в 1978 році кафедра разом з усім інститутом переїхала до комплексу будівель по вул. Клочківській та отримала нові чудові приміщення, Михайло Іванович дуже багато уваги та часу присвятив розвитку матеріальної бази кафедри. Були створені та технічно оснащені найсучаснішим на той час устаткуванням навчальні лабораторії механічного, теплового й торговельного обладнання, холодильної техніки, де проводилися заняття для студентів відповідних спеціальностей. Крім того, під керівництвом завідувача кафедри були створені наукова лабораторія, майстерня, простора викладацька, кімната лаборантського складу. На кафедрі продовжували швидкими темпами розвиватися наукові дослідження. Тепер кафедра готувала кадри вищої кваліфікації не тільки для себе, але й для споріднених вищих навчальних закладів України, інших республік колишнього СРСР.

У період свого найвищого розквіту разом зі співробітниками науково-дослідного сектору кафедра налічувала більше ніж 40 осіб. І з кожним Михайло Іванович знаходив спільну мову, кожного міг зацікавити своїми ідеями та планами. І після спілкування з завідувачем кожен співробітник відчував себе потрібним, усвідомлював, що він є невід'ємною частиною великого цілого, назва якому – кафедра.

Коли М.І. Беляєв став ректором, його завантаженість зросла в рази. Виконання представницьких функцій ректора, реформування навчального процесу, відкриття в інституті нових кафедр, підрозділів, комплексне будівництво нового корпусу і ремонт приміщень інституту та гуртожитків – усе це вимагало чимало часу. Але кожного дня, хоча б на півгодини завідувач обов'язково з'являвся на кафедрі, обговорював із підлеглими й вирішував усі кафедральні справи.

У цей час традиційним стало проведення засідань кафедри по суботах. Та викладачі і співробітники кафедри сприймали це з розумінням і добрим гумором, адже усвідомлювали, що це відбувається не заради примхи завідувача, а є об'єктивною необхідністю.

Коли Михайло Іванович став ректором, він задумав здійснити ще одну свою давню мрію – організувати в ХІГХ механічний факультет, щоб готувати інженерів-механіків для підприємств громадського харчування та харчових виробництв. Але технічна кафедра на той час в інституті була тільки одна – кафедра обладнання. Кафедра, яку він створив, яку роками розбудовував, оснащував, формував колектив. Кафедра, яка під його керівництвом перетворилася на потужний осередок освіти й науки, яка майже щорічно визнавалась кращою кафедрою інституту.

І ось тепер заради організації нового факультету кафедральними інтересами треба було певним чином поступитися, а саму кафедру кардинально реформувати. Здавалося б – навіщо? Ніхто не знає, що було на той час у душі завідувача кафедри. Але інтереси справи, як завжди, узяли верх. І рішенням Михайла Івановича колектив кафедри був поділений на п'ять (!) частин. Крім власне кафедри обладнання підприємств громадського харчування, в інституті були організовані чотири нові кафедри – процесів, апаратів та автоматизації харчових виробництв; холодильної і торговельної техніки; охорони праці і екології; технології переробки сільськогосподарського птаха. І новий факультет відбувся! Ще за життя Михайла Івановича було здійснено перший набір студентів на навчання за новою спеціальністю.

У розмовах із викладачами, співробітниками, аспірантами М.І. Беляєв часто казав: «Кафедра – моя любов на все життя!». Так дійсно і було. Колектив кафедри постійно це відчував. І навіть коли Михайла Івановича не стало, його професіоналізм, відданість справі, високі порядність і людяність були й залишаються взірцем для його учнів, для наступних поколінь молодих викладачів, що прийшли працювати на кафедру вже після його передчасної смерті.

На сьогодні кафедра трепетно зберігає пам'ять про свого засновника та багаторічного керівника. Як знак пам'яті про Михайла Івановича, закономірним було до 75-річчя з дня його народження присвоєння кафедрі його ім'я. Наступного року кафедрі устаткування харчової і готельної індустрії ім. М.І. Беляєва виповнюється 50 років. Колектив кафедри сповнений рішучості зустріти свій ювілей новими успіхами в навчальній, науковій, виховній роботі, так, як нас учив і продовжує через роки вчити наш учитель – Михайло Іванович Беляєв!

Г.В. Дейниченко, д-р техн. наук, проф. (*ХДУХТ, Харків*)